

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

ШАМОТА Г. М., МАЛИШ Д. О.

УДК 658.14/17

Шамота Г. М., Малиш Д. О. Дослідження підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства

У сучасних умовах фінансова стійкість виступає якісною характеристикою фінансових можливостей підприємства. Важливим є обґрунтування методики визначення фінансової стійкості підприємств, основних критеріїв та показників її визначення. У свою чергу, встановлення факторів зміни фінансової стійкості, можливостей управління внутрішніми та пристосування до зовнішніх з них сприятиме зміцненню фінансової стійкості підприємств. Тому існує необхідність розробки єдиної методики оцінки фінансового стану підприємства. У статті характеризуються існуючі методи оцінки фінансового стану підприємства, основних показників, проводиться їх аналіз за даними умовного підприємства і надаються рекомендації щодо подальшого вдосконалення зазначених методик.

Ключові слова: фінансовий стан, комплексна оцінка фінансового стану, методи аналізу.

Рис.: 4. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 11.

Шамота Галина Михайлівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів, Українська академія банківської справи Національного банку України (вул. Петропавлівська, 57, Суми, 40030, Україна)

E-mail: galinasumy@mail.ru

Малиш Дмитро Олексійович – студент, Українська академія банківської справи Національного банку України (вул. Петропавлівська, 57, Суми, 40030, Україна)

УДК 658.14/17

UDC 658.14/17

Шамота Г. М., Малиш Д. А. Исследование подходов к комплексной оценке финансового состояния предприятия

В современных условиях, финансовая устойчивость выступает качественной характеристикой финансовых возможностей предприятия. Важным является обоснование методики определения финансовой устойчивости предприятий, основных критериев и показателей ее определения. В свою очередь, установление факторов изменения финансовой устойчивости, возможностей управления внутренними и приспособления к внешним из них будет способствовать укреплению финансовой устойчивости предприятий. Поэтому существует необходимость разработки единой методики оценки финансового состояния предприятия. В статье характеризуются существующие методы оценки финансового состояния предприятия, основных показателей, проводится их анализ по данным условного предприятия и даются рекомендации по дальнейшему совершенствованию указанных методик.

Ключевые слова: финансовое состояние, комплексная оценка финансового состояния, методы анализа.

Рис.: 4. **Табл.:** 4. **Библ.:** 11.

Шамота Галина Михайловна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры финансов, Украинская академия банковского дела Национального банка Украины (ул. Петропавловская, 57, Сумы, 40030, Украина)

E-mail: galinasumy@mail.ru

Малиш Дмитрий Алексеевич – студент, Украинская академия банковского дела Национального банка Украины (ул. Петропавловская, 57, Сумы, 40030, Украина)

Shamota H. M., Malysh D. A. Study of Approaches to a Complex Assessment of Financial State of a Company

The article states that financial stability is a qualitative feature of financial opportunities of a company under modern conditions. It says that substantiation of methods of identification of financial stability of a company and main criteria and indicators of its identification is important. It adds that establishment of factors of changes of financial stability, possibilities of management of internal and adjustment to external ones would facilitate strengthening financial stability of a company. It concludes that there is a necessity of development of a common method of assessment of financial state of a company. The article characterises existing methods of assessment of financial state of a company and its main indicators and conducts analysis using data of a sample company and gives recommendations on further perfection of the specified methods.

Key words: financial state, complex assessment of financial state, methods of analysis.

Рис.: 4. **Табл.:** 4. **Библ.:** 11.

Shamota Halina M. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Lecturer of the Department of Finance, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine (vul. Petropavlivska, 57, Sumy, 40030, Ukraine)

E-mail: galinasumy@mail.ru

Malysh Dmitriy A. – Student, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine (vul. Petropavlivska, 57, Sumy, 40030, Ukraine)

У ринкових умовах суб'єкти господарювання самостійно залучають фінансові ресурси, намагаються ефективно їх розміщувати з метою забезпечення безперебійної діяльності. Фінансова стійкість підприємства характеризується таким станом фінансових ресурсів, який відповідає потребам розвитку і вимогам ринку. Самостійний пошук партнера також зумовлює наявність обґрунтованих критеріїв його вибору з точки зору фінансової стійкості. Тобто, у сучасних умовах фінансова стійкість виступає якісною характеристикою фінансових можливостей підприємства та його партнерів. А забезпечення фінансової стійкості підприємств

відноситься до найбільш важливих економічних проблем в умовах сьогодення.

Зміни, що відбуваються в народному господарстві країни, вимагають якісно нового підходу до питань оцінки фінансового стану підприємств, зміни підходу до його значущості та необхідності як важливого елементу фінансового управління. Виняткового значення набуває визначення такої якісної величини, яка б характеризувала стабільність, надійність підприємства як партнера в ринкових відносинах, його здатність маневрувати фінансовими ресурсами для найефективнішої підприємницької діяльності. Важливим є обґрунтування методики

визначення фінансової стійкості підприємств, основних критеріїв і показників її визначення, трансформація самого підходу до порядку та місця цієї оцінки в системі фінансового аналізу. У свою чергу, встановлення факторів зміни фінансової стійкості, можливостей управління внутрішніми та пристосування до зовнішніх з них сприятиме зміцненню фінансової стійкості підприємств [6].

Отже, у сучасних умовах існує необхідність розробки єдиної методики фінансового аналізу з метою адаптації до вітчизняних умов господарювання. Значною мірою це зумовлено трансформаційними процесами в Україні, направленими на досягнення міжнародних стандартів економічної діяльності.

У працях зарубіжних і вітчизняних економістів досліджено широке коло питань, пов'язаних з аналізом фінансово-економічного стану підприємства, його оцінюванням та управлінням. Проблематикою діагностики фінансового стану займаються вітчизняні та закордонні науковці, зокрема О. С. Галушко, В. М. Івахненко, Ю. І. Ляшенко, А. П. Пелипенко, А. М. Лях, І. Я. Сав`як, А. Д. Шеремет, В. В. Чепурко та інші, хоча недостатнє місце в них займає оцінка фінансової стійкості [11, с.35]. Також значний внесок в дослідженні відведено А. М. Поддєрьогіну, В. М. Опаріну, С. Ф. Покропивному та іншим.

Мета статті – дослідження та обґрунтування можливостей використання традиційних методів аналізу фінансового стану суб'єктів підприємництва в поєднанні з моделями оцінки їх фінансової стійкості, які використовуються в практиці зарубіжних держав.

Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. У найконцентрованішому вигляді фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступень раціональності їх розміщення для здійснення ефективності господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями [2, с. 19].

Щодо визначення поняття «фінансового стану» зарубіжними авторами, можна зауважити, що поняття фінансового стану як такого не надається, а аналізується

загалом діяльність підприємства. Поняттю фінансовий стан є тотожними поняття фінансового положення, фінансової стійкості, фінансового результату. При цьому акцент робиться на здатності підприємства забезпечувати власну платоспроможність, покривати свої зобов'язання та витрати діяльності, створювати новий продукт з наявних ресурсів і отримувати при цьому дохід [7, с. 78].

Комплексна оцінка фінансового стану – це розгляд кожного показника, одержаного в результаті фінансового аналізу, з погляду відповідності його фактичного рівня нормальному для обраного підприємства рівню, ідентифікація чинників, що вплинули на величину показника і визначення необхідної величини показника на перспективу і засобів її досягнення [11, с. 36].

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства передбачає визначення його економічного потенціалу, що дає можливість забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі. Оцінка майнового та фінансово-економічного стану підприємства створює необхідну інформаційну базу для ухвалення управлінських і фінансових рішень щодо проблемних питань та залучення або здійснення інвестицій. Також комплексний аналіз дає змогу виявити проблемні аспекти діяльності підприємства і з'ясувати причини, що їх зумовили, проте на його основі дуже складно зробити детальні висновки про фінансовий стан підприємства загалом [4, 5, 8].

Так, аналіз фінансового стану передбачає проведення аналізу діяльності підприємства за певними напрямками. Ці напрями відрізняються у вітчизняній практиці та зарубіжному досвіді, що представлено на *рис. 1* [3, с. 353].

Як видно із *рис. 1*, у вітчизняній практиці такі вчені, як Н. А. Русак, Ф. Ф. Бутинець та А. М. Поддєрьогін виділяють такі загальні методи аналізу (*табл. 1*) [3, с. 367].

Крім того, українськими вченими розраховано понад 100 фінансових показників (коефіцієнтів), які будуть мати економічний зміст і використовуються у фінансовому аналізі [2, с. 22].

Основні показники (коефіцієнти), що характеризують фінансовий стан підприємства, можна об'єднати в такі три групи:

- ★ показники ділової активності (оборотності);
- ★ показники платоспроможності (фінансової стійкості);
- ★ показники ліквідності (поточної платоспроможності).

Так, систематизуємо показники комплексної оцінки фінансового стану підприємства у *табл. 2* [1, с. 116].

Взаємозв'язок усіх перерахованих показників представлено на *рис. 2* [9, с. 81].

Зазначимо, що самі по собі фінансові коефіцієнти несуть не дуже багато інформації, тому для одержання на їх основі висновків про стан підприємства необхідно зіставити аналітичні показники по окремих підприємствах із деякими нормативними чи середньостатистичними по-

Рис. 1. Напрями проведення аналізу фінансового стану

казниками. У світовій практиці широко використовують нормативні значення, визначені на основі чималого багаторічної практики аналізу діяльності підприємства. На жаль, сьогодні в Україні звернутися до аналогічної практики немає можливості. З іншого боку, використовувати для оцінки в умовах України (умовах нерозвинутого вітчизняного фондового ринку, поширення «тіньового» сектора) набір індикаторних показників, що використовуються за кордоном, неможливо через те, що вони відбивають зовсім інше середовище господарювання [1, с. 115]. Тому доцільно порівнювати фінансові показники, що характеризують діяльність підприємства, не з нормативними значеннями, а із:

- ✦ середніми значеннями аналогічних показників, розрахованими для сукупності підприємств кожної галузі, які виробляють основну частку її продукції;
- ✦ середніми значеннями таких показників, визначеними в цілому по всьому обсягу випуску відповідної галузі;

- ✦ значеннями показників, рекомендованих у працях українських дослідників, які відповідають вимогам безпечного функціонування;
- ✦ показниками діяльності найкращих підприємств тощо.

У той же час, у зарубіжній практиці [2, с. 17; 10, с. 35] аналіз фінансового стану проводиться здебільшого шляхом коефіцієнтного аналізу за окремими напрямками аналізу, що дозволяє аналізувати різні підприємства, не зважаючи на масштаби їх діяльності, визначаючи їх ефективність та прибутковість. Перевага віддається проведенню порівняльного аналізу (дані підприємства порівнюється з встановленими нормативами або показниками підприємств-конкурентів), трендового аналізу, який включає у себе вертикальний і горизонтальний аналіз відносних показників.

Одним із найбільш уживаних на практиці є системний метод аналізу фінансової звітності корпорацій Дюпон (*The Du Pont System of Analysis*), метою якого є визначення основних співвідношень за даними бухгал-

Таблиця 1

Вітчизняні методи проведення оцінки фінансового стану

Найменування аналізу	Сутність методу
Горизонтальний аналіз	Порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом
Вертикальний аналіз	Визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат в цілому
Трендовий аналіз	Порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренда, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів. За допомогою тренда формують можливі значення показників у майбутньому, отже, ведеться перспективний прогностичний аналіз
Аналіз відносних показників	Розрахунок стосунків між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язаних показників
Порівняльний аналіз	Як внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками підприємства, підрозділів, так і міжгосподарський аналіз показників даного підприємства з показниками конкурентів і середніми господарськими даними
Факторний аналіз	Аналіз впливу окремих чинників на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних прийомів дослідження

Таблиця 2

Перелік основних індикаторів оцінки фінансового стану підприємства

Показники рентабельності	Показники ліквідності	Показники фінансової незалежності	Показники ділової активності
– рентабельність активів	– коефіцієнт покриття	– коефіцієнт автономії	– коефіцієнт оборотності активів
– рентабельність капіталу	– коефіцієнт швидкої ліквідності	– коефіцієнт маневреності власного капіталу	– коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
– рентабельність виробництва продукції	– коефіцієнт абсолютної ліквідності	– коефіцієнт фінансового левериджу	– коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
– рентабельність власного капіталу	– співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	– коефіцієнт фінансової стійкості	– коефіцієнт оборотності виробничих запасів
– рентабельність реалізованої продукції		– коефіцієнт фінансової стабільності	– коефіцієнт оборотності власного капіталу
			– коефіцієнт оборотності основних засобів

терської звітності, отримання уявлення про розвиток компанії в часі, та виділення основних напрямків поглибленого вивчення діяльності компанії.

В основу цієї системи покладено так зване рівняння Дюпон, яке показує взаємозв'язок між прибутком на інвестований капітал, оборотністю активів, чистим доходом та лівериджем. Нетто-прибутковість власного капіталу є головним, підсумковим показником, який характеризує діяльність підприємства. Даний показник визначається як співвідношення чистого прибутку до власного капіталу. Максимізація цього показника – основне завдання управління підприємством. Нетто-прибутковість власного капіталу залежить від трьох факторів – загальної прибутковості підприємства, структури капіталу, швидкості обертання наявних фондів. Високе значення даного показника можуть собі дозволити підприємства, в яких налагоджене стабільне надходження грошових коштів в оплату за відвантажену продукцію або у структурі балансу яких велика частка високоліквідних активів [3, с. 374].

Відмітимо, що в міжнародній практиці для оцінки фінансового стану підприємства широко використовують математичні моделі, за допомогою яких формують узагальнений показник фінансового стану підприємства – його інтегральну оцінку, серед яких заслуговують на увагу моделі Е. Альтмана, У. Бівера, К. Бермана, Спрінгейта, Таффлера, Ліса, R-модель Іркутської державної економічної академії та універсальна дискримінантна модель [3, с. 368].

Проаналізувавши основні математичні моделі, за допомогою яких формують узагальнений показник фінансового стану підприємства, спробуємо провести їх апробацію на прикладі умовного підприємства ТзОВ «Центр оптимальних технологій». Результати розрахунків зведемо в *табл. 3* [9, с. 78].

З *табл. 3* видно, що оцінка фінансового стану підприємства за різними моделями різна. Так, для усунення розбіжностей існуючих методів фінансового аналізу та вирішення проблемних питань, пов'язаних з можливістю їх застосування в Україні пропонуємо використати методику комплексної графічної оцінки фінансового стану підприємства, яка передбачає декілька етапів [9, с. 81].

Перший етап – ретельний відбір показників, які детально характеризують усі фінансові аспекти діяльності підприємства і групування їх за основними напрямками дослідження (майновий стан, ліквідність, платоспроможність, рентабельність, ділова активність та ін.).

Другий етап – аналіз діяльності підприємства з метою визначення періоду нормального функціонування.

Третій етап – формування діапазону граничних значень показників і адаптація їх на мікрорівні з метою врахування специфіки функціонування підприємства.

Четвертий етап – визначення узагальнюючих показників. Нижня і верхня межа значення діапазону кожного показника приймається відповідно за 0 і 100 відсотків. *П'ятий етап* – оцінка фінансового стану діяльності підприємства. *Шостий етап* – візуальне представлення отриманих результатів у вигляді комплексної графічної моделі за основними напрямками аналізу.

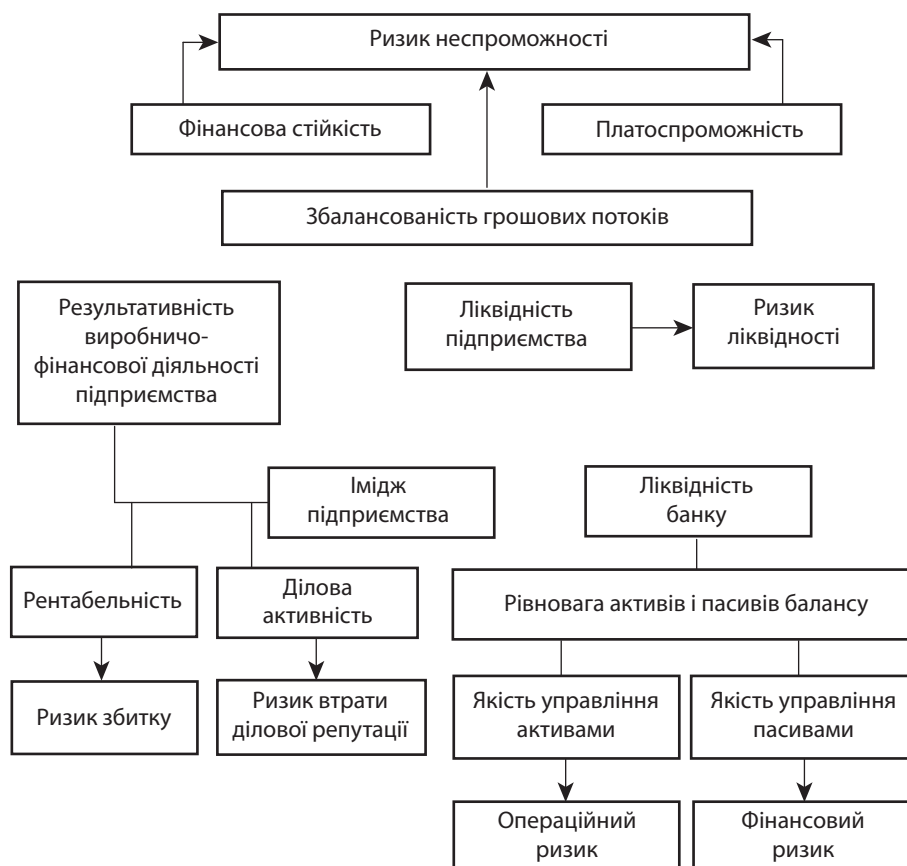

Рис. 2. Структурно-логічна модель аналізу фінансового стану підприємства

Оцінка фінансового стану умовного підприємства ТзОВ «Центр оптимальних технологій» за допомогою математичних моделей

Назва моделі	Розрахункова формула та показники										Інтегральний показник	Ймовірність банкрутства
Двофакторна, Альтмана	$Z = -0,3877 - 1,0736X_1 + 0,5779X_2$										-4,989	Низька
	X_1					x_2						
	4,573					0,534						
Альтмана	$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5$										2,174	Висока
	X_1	x_2	x_3	x_4	x_5							
	0,601	-0,195	-0,127	1,147	1,457							
Модифікована, Альтмана	$Z = 0,717 X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5$										1,803	Висока
	X_1	x_2	x_3	x_4	x_5							
	0,601	-0,195	-0,127	1,147	1,457							
У. Бівера	X_1	x_2	x_3	x_4	x_5						-	Висока
	-0,317	-19,5	46,6	0,601	4,573							
Спрінгейта	$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4$										0,734	Висока
	X_1	x_2	x_3	x_4								
	0,769	-0,127	-0,380	1,457								
Таффлера	$Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4$										0,656	Невисока
	X_1	x_2	x_3	x_4								
	-0,380	4,573	0,168	1,457								
Баєрмана	$Z = 0,077X_1 + 0,813X_2 + 0,124X_3 - 0,105X_4 - 0,063X_5 + 0,061X_6 + 0,268X_7 + 0,217X_8 + 0,012X_9 + 0,165X_{10}$										0,202	Низька
	X_1	x_2	x_3	x_4	x_5	X_6	x_7	x_8	x_9	X_{10}		
	0,466	-0,195	-0,380	-0,087	-0,317	1,457	0,474	0,093	0,205	0,639		
Ліса	$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4$										0,015	Висока
	X_1	x_2	x_3	x_4								
	0,769	-0,127	-0,410	1,147								
R	$R = 0,838X_1 + X_2 + 0,054X_3 + 0,63X_4$										0,021	Середня
	X_1	x_2	x_3	x_4								
	0,769	-0,625	1,457	-0,123								
Універсальна дискримінантна	$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6$										-1,525	Дуже висока
	X_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6						
	-0,317	4,573	-0,127	-0,087	0,474	1,457						

Так, побудуємо комплексну графічну модель фінансового стану умовного підприємства, скориставшись описаною методикою. Перш за все, визначимось з показниками, що характеризуватимуть фінансовий стан підприємства. На наш погляд, сюди доцільно включити такі показники:

- ✦ коефіцієнт автономії K_1 ;
- ✦ коефіцієнт залежності K_2 ;
- ✦ коефіцієнт абсолютної ліквідності K_3 ;
- ✦ коефіцієнт заборгованості K_4 ;
- ✦ рентабельність активів P_a ;
- ✦ рентабельність власного капіталу $P_{вк}$.

Цю модель оцінки фінансового стану підприємства графічно можна відобразити за допомогою піраміди.

Основа піраміди складається з векторів і буде визначати ступінь потенційної фінансової стійкості підприємства. Кожен вектор у своєму граничному значенні являє собою радіус кола, що відповідає максимальному потенціалові внутрішніх можливостей суб'єкта господарювання (етаლოний варіант). Як висоту піраміди пропонуємо застосувати чистий робочий капітал $Ч_{рк}$ (рис. 3) [9, с. 79].

Дана економіко-математична модель, є комплексною динамічною і імітаційною. Такий підхід дає змогу змінювати склад врахованих у моделі факторів та, крім того, її структура може бути піддана коректуванню в ході удосконалення моделі. Універсальний характер розглянутої моделі дозволяє варіювати номенклатуру оцінюваних параметрів, виходячи з внутрішніх можли-

востей суб'єктів господарювання, рівня кваліфікації експертів, тощо.

Розрахуємо необхідні показники для комплексної оцінки фінансового стану нашого умовного підприємства ТзОВ «Центр оптимальних технологій», яке займається вирощуванням та реалізацією сільськогосподарської продукції (табл. 4) [9, с. 78]. Враховуючи стан невизначеності, у якому сьогодні знаходиться сільське господарство, одним із найактуальніших завдань на рівні підприємства залишається вдосконалення його фінансового стану шляхом правильної оцінки і своєчасного прийняття необхідних комплексних рішень.

зміни в роботі підприємства не впливатимуть на оцінку його діяльності, тому що діапазон граничних показників буде постійно автоматично коригуватися. Універсальність використання і простота розрахунків дозволяють використовувати розроблену методіку також для оцінки будь-яких сторін економічної діяльності підприємств.

ВИСНОВКИ

Досліджені методику аналізу фінансового стану підприємства показують правдиві результати лише в тих конкретних умовах, для яких вони розроблені. Використання таких методик в Україні було б можливим за

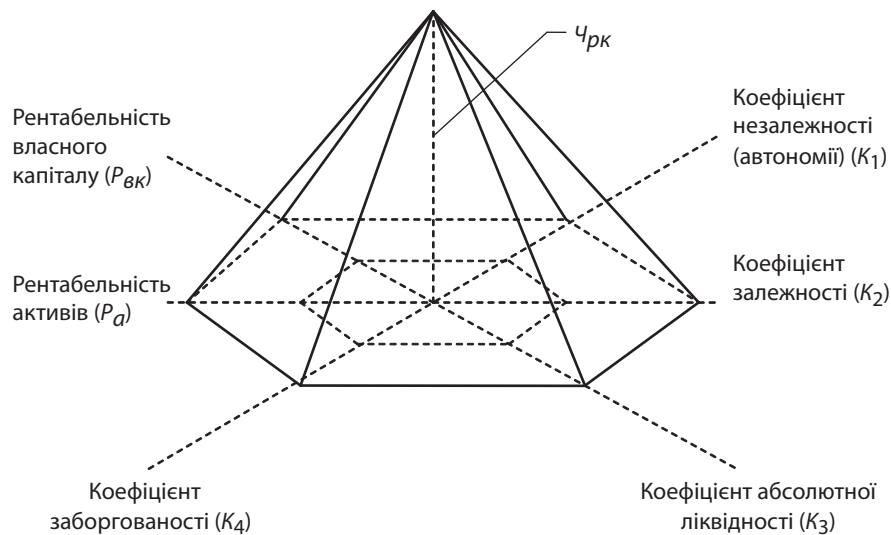

Рис. 3. Графічна інтерпретація моделі оцінки фінансового стану підприємства

Таблиця 4

Показники фінансового стану підприємства [9, с. 78]

Показник	Рік			Еталонний варіант
	2010	2011	2012	
Коефіцієнт незалежності (автономії)	0,369	0,417	0,534	1
Коефіцієнт залежності	0,631	0,583	0,466	1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0003	0,237	0,021	0,3
Коефіцієнт заборгованості	1,708	1,396	0,872	0
Рентабельність активів	-0,152	-0,158	-0,195	1
Рентабельність власного капіталу	-0,294	-0,398	-0,405	1
Чистий робочий капітал	760,5	1041	1497	2000

На основі розрахованих параметрів побудуємо основу піраміди, що складається із векторів відповідних коефіцієнтів і є основоутворюючою характеристикою фінансового стану досліджуваного підприємства (рис. 4).

Із рис. 4 видно, що фінансовий стан підприємства, що аналізується, є критичним, оскільки жоден із аналізованих показників не відповідає еталону.

Запропонований підхід дозволяє визначити дійсний фінансовий стан досліджуваного підприємства детально і в комплексі одночасно, виявити причини змін, врахувати особливості його функціонування. У довгостроковій перспективі, при постійному проведенні фінансового аналізу за наведеною вище методикою, істотні

повної відповідності бухгалтерського обліку, фінансової звітності вимогам міжнародних стандартів, за стабільної діяльності вітчизняних підприємств. Враховуючи неможливість застосування в умовах української економіки значення зарубіжних нормативних показників, пропонується структурований перелік показників, які доцільно використовувати при проведенні порівняльного аналізу.

Отже, провівши дослідження методик аналізу фінансового стану за різними вітчизняними авторами, ми дійшли висновку не лише про відсутність єдиної системи оціночних показників для визначення ступеня стійкості фінансового стану підприємства, але й про наявність різних назв для показників, розрахованих за

одним і тим самим алгоритмом, і однакових назв для індикаторів, обчислених різними способами. Усе це вказує на те, що методика фінансового аналізу в Україні потребує доробки та удосконалення.

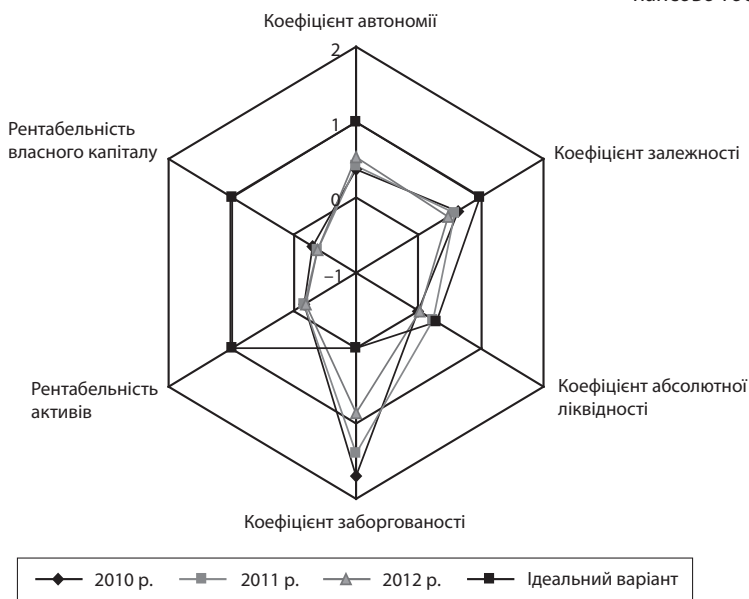

Рис. 4. Фінансовий стан ТзОВ «Центр оптимальних технологій»

Недосконалість методів оцінки фінансового стану підприємства – не єдина проблема сьогодення. На сьогоднішній день також існують складності проведення аналізу фінансового стану, що обумовлено нестабільністю економіки, кризовим станом та політичною невизначеністю.

Таким чином, провівши аналіз вітчизняних і зарубіжних підходів до комплексного аналізу фінансового стану підприємства, можна сказати, що до переваг зарубіжних методик можна віднести їх конкретність та визначеність у кількісному складі показників та інтерпретації їх результатів, спрощеність таких методик аналізу та оцінки фінансового стану підприємств.

У свою чергу, вітчизняні методики аналізу фінансового стану навпаки характеризуються значною відмінністю серед різних авторів у наборі показників для аналізу того чи іншого напрямку та різноманітною їх комбінацією. Таким чином, вітчизняна методика потребує уніфікації та зменшення кількості показників, що аналізуються. При цьому необхідно віддавати перевагу розрахунку тих показників, які мають найбільшу змістовність і необхідність. Це також дасть можливість створення автоматизованої бази агрегованих показників, що отримані із застосуванням зазначених методик у цілому по Україні, у розрізі окремих регіонів, видів економічної діяльності, форм власності тощо. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Калашнікова Т. В. Фінансовий стан підприємства : суть та оцінка [Текст] / Т. В. Калашнікова // Економіка і менеджмент. – 2011. – № 3. – С.
2. Кириченко К. Т. Аналіз діяльності підприємств в умовах світової фінансово-економічної кризи [Текст] / К. Т. Кириченко // Економіка, фінанси, право. – 2009. – № 8. – С. 18 – 24.

3. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры [Текст] / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 560 с.

4. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 81 від 27 червня 1997 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 серпня 1997 року за № 288/2092 [Текст] // Офіційний вісник України. – 1997. – № 32. – С. 14.

5. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств [Електронний ресурс]. Затверджено Центральною спілкою споживчих товариств України від 28.07. 2006 р. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=n0005626-06>. – Назва з домашньої сторінки Internet.

6. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс]. Лист Державної податкової адміністрації України № 759/10/20-2117 від 27.01.1998 р. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI1722.html. – Назва з домашньої сторінки Internet.

7. Мороз О. В. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємствах : монографія [Текст] / О. В. Мороз, О. А. Сметанюк. – Вінниця : Універсум, 2006. – 163 с.

8. Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України «Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» від 14.02.2006 № 170 [Текст] // Офіційний вісник України від 12.04.2006 – 2006 р. – № 13. – С. 366.

9. Полозова В. М. Сучасні підходи до оцінки фінансового стану підприємства [Текст] / В. М. Полозова // Вісник національного Хмельницького університету. – 2010. – № 5, Т. 2. – С. 78 – 83.

10. Розробка заходів щодо удосконалення антикризового управління підприємством // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bestreferat.ru/referat-187387.html>. – Назва з домашньої сторінки Internet.

11. Шеремет А. Д. Фінансова стійкість підприємств [Текст] / А. Д. Шеремет // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – С. 35 – 38.

REFERENCES

- Kalashnikova, T. V. "Finansovyi stan pidpriemstva : sut ta otsinka [The financial situation of the enterprise: the nature and assessment]". *Ekonomika i menedzhment*, no. 3. (2011).
- Kirichenko, K. T. "Analiz diialnosti pidpriemstv v umovakh svitovoi finansovo-ekonomichnoi kryzy [Analysis of companies in the global financial and economic crisis]". *Ekonomika, finansy, pravo*, no. 8 (2009): 18-24.
- Kovalev, V. V. *Fynansovyi analiz: metody y protsedury* [Financial Analysis: Methods and Procedures]. Moscow: Finansy i statistika, 2009.
- "Metodyka provedennia pohlyblenoho analizu finansovo-hospodarskoho stanu neplatospromozhnykh pidpriemstv ta orhanizatsii [The technique of in-depth analysis of financial and

economic state of insolvent companies and organizations]". *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, no. 32 (1997): 14-14.

"Metodychni rekomendatsii z analizu i otsinky finansovoho stanu pidpriemstv [Guidelines on the analysis and evaluation of the financial situation of enterprises]". <http://zakon.nau.ua/doc/?code=n0005626-06>

"Metodychni rekomendatsii po analizu finansovo-hospodarskoho stanu pidpriemstv ta orhanizatsii [Guidelines for the analysis of financial and economic situation of enterprises and organizations]". http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI1722.html

Moroz, O. V., and Smetaniuk, O. A. *Finsova diahnostyka u systemi antykrizovoho upravlinnia na pidpriemstvakh* [Financial Diagnosis System in crisis management in enterprises]. Vinnytsia: Universum, 2006.

"Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy ta Fondu derzhavnogo maina Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro

poriadok zdiisnennia analizu finansovoho stanu pidpriemstv, shcho pidliahaiut pryvatyzatsii» vid 14.02.2006 № 170 [Order of the Ministry of Finance of Ukraine and the State Property Fund of Ukraine "On Approval of the Procedure of financial analysis of enterprises subject to privatization" of 14.02.2006 № 170]". *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, no. 13 (2006): 366-366.

Polozova, V. M. "Suchasni pidkhody do otsinky finansovoho stanu pidpriemstva [Current approaches to assessing the financial condition of the company]". *Visnyk natsionalnoho Khmelnytskoho universytetu*, vol. 2, no. 5 (2010): 78-83.

"Rozrobka zakhodiv shchodo udoskonalennia antykrizovoho upravlinnia pidpriemstvom [Developing measures for improvement of crisis management]". <http://www.bestreferat.ru/referat-187387.html>.

Sheremet, A. D. "Finsova stiikest pidpriemstv [The financial stability of enterprises]". *Ekonomika APK*, no. 1 (2009): 35-38.

УДК 338.2

ФОРМУВАННЯ ПРОЦЕСУ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ТАРАНУХА О. М., ІВАНЧУК С. І.

УДК 338.2

Тарануха О. М., Іванчук С. І. Формування процесу ризик-менеджменту на підприємстві

У статті проаналізовано процес управління ризиком, детально розглянуто етапи ризик-менеджменту, узагальнено теоретичні та методичні аспекти ризик-менеджменту підприємства. Обґрунтовано актуальність застосування на підприємстві механізму, який би дозволив найраціональнішим способом врахувати ризик та мінімізувати втрати. Запропоновано визначення управління ризиком як процесу впливу на об'єкт господарювання, при якому забезпечується максимально широкий діапазон охоплення можливих ризиків. Ризик-менеджмент дозволяє прийняти упереджувальні дії з мінімізації ризику, обґрунтовано врахувати його при прийнятті управлінських рішень і звести ступень впливу виявлених ризиків до мінімальних меж.

Ключові слова: ризик-менеджмент, управлінська діяльність, господарський ризик, управлінське рішення.

Бібл.: 10.

Тарануха Олена Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, Національний транспортний університет (вул. Суворова, 1, Київ, 01010, Україна)

E-mail: rosta@bigmir.net

Іванчук Світлана Іванівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та туризму, Національний транспортний університет (вул. Суворова, 1, Київ, 01010, Україна)

УДК 338.2

Тарануха Е. Н., Іванчук С. І. Формирование процесса риск-менеджмента на предприятии

В статье проанализирован процесс управления риском, подробно рассмотрены этапы риск-менеджмента, обобщены теоретические и методические аспекты риск-менеджмента предприятия. Обоснована актуальность применения на предприятии механизма, который бы позволил рациональным способом учесть риск и минимизировать потери. Предложено определение управления риском как процесса воздействия на объект хозяйствования, при котором обеспечивается максимально широкий диапазон охвата возможных рисков. Риск-менеджмент позволяет принять предупредительные действия по минимизации риска, обоснованно учесть его при принятии управленческих решений и свести степень влияния выявленных рисков до минимальных пределов.

Ключевые слова: риск-менеджмент, управленческая деятельность, хозяйственный риск, управленческое решение.

Библ.: 10.

Тарануха Елена Николаевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, Национальный транспортный университет (ул. Суворова, 1, Киев, 01010, Украина)

E-mail: rosta@bigmir.net

Іванчук Светлана Ивановна – кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента и туризма, Национальный транспортный университет (ул. Суворова, 1, Киев, 01010, Украина)

UDC 338.2

Taranukha Y. N., Ivanchuk S. I. Formation of the Risk Management Process in a Company

The article analyses the process of risk management, considers stages of risk management in detail, generalises theoretical and methodical aspects of company' risk management. It substantiates urgency of application of a mechanism, which would allow taking into account risks and minimise losses using a rational method, in a company. It offers to define risk management as a process of influence on the object of economic activity, which ensures the widest possible range of coverage of possible risks. Risk management allows undertaking preventive measures on minimisation of risks soundly considering it when making managerial decisions and reducing the level of revealed risks to minimum limits.

Key words: risk-management, management, managerial risk, managerial decision.

Bibl.: 10.

Taranukha Yelena N. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Economics, National Transport University (vul. Suvorova, 1, Kyiv, 01010, Ukraine)

E-mail: rosta@bigmir.net

Ivanchuk Svetlana I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor of the Department of Management and Tourism, National Transport University (vul. Suvorova, 1, Kyiv, 01010, Ukraine)